

“Xotin-qizlar ilmda: tiklanish, yuksalish va taraqqiyot sari qadamlar” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materillari to‘plami. NamDPI – 2026-yil, 11-fevral

DAVLAT BOSHQARUVIDA AYOLLAR ISHTIROKINING IJTIMOIIY-FALSAFIY ASOSLARI

Jabborova Sayyoraxon Muxammadkobilovna

Andijon davlat pedagogika instituti Milliy g‘oya, ma‘naviyat asoslari va huquq ta‘limi kafedrası o‘qituvchisi

E-mail: sayyoraxonjabborova754@gmail.com

Tel: +998934133402

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18673908>

***Annotatsiya:** Maqolada davlat boshqaruvi tizimida ayollarning ishtiroki ijtimoiy-falsafiy tahlil obyekti sifatida o‘rganilgan. Ayol rahbarlar faoliyatining gender tengligi, ijtimoiy adolat, insonparvarlik va fuqarolik jamiyati rivoji bilan bog‘liq jihatlari ochib berilgan. Yangi O‘zbekiston sharoitida davlat siyosatida ayollar ishtirokini kengaytirishning falsafiy asoslari ilmiy jihatdan asoslab berilgan.*

***Kalit so‘zlar:** davlat boshqaruvi, ayol rahbarlar, gender tengligi, ijtimoiy adolat, ijtimoiy falsafa, Yangi O‘zbekiston.*

***Annotatsiya:** В статье рассматриваются социально-философские основы участия женщин в системе государственного управления. Анализируются вопросы гендерного равенства, социальной справедливости, гуманизма и роли женщин-руководителей в развитии гражданского общества. Обосновано философское значение расширения участия женщин в управлении государством в условиях Нового Узбекистана.*

***Ключевые слова:** государственное управление, женщины-руководители, гендерное равенство, социальная философия, социальная справедливость.*

***Annotation:** The article examines the socio-philosophical foundations of women's participation in public administration. It analyzes issues of gender equality, social justice, humanism, and the role of women leaders in the development of civil society. The philosophical significance of expanding women's participation in governance in the context of New Uzbekistan is substantiated.*

***Keywords:** public administration, women leaders, gender equality, social philosophy, social justice.*

Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti davlat boshqaruvi tizimining samaradorligi bilan uzviy bog‘liq bo‘lib, mazkur samaradorlik rahbar kadrlarning kasbiy, ma‘naviy va ijtimoiy salohiyatiga tayanadi. Shu nuqtai nazardan, ayollarning davlat boshqaruvidagi ishtiroki faqat gender masalasi sifatida emas, balki ijtimoiy adolat, inson huquqlari va demokratik rivojlanishning muhim mezon sifatida namoyon bo‘ladi. Yangi O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar mazkur yo‘nalishda yangi ijtimoiy-falsafiy mazmun kasb etmoqda. Ayollarning davlat boshqaruvida ishtirok etishining falsafiy mohiyatini ijtimoiy falsafada davlat boshqaruvi jamiyat manfaatlarini muvofiqlashtiruvchi ijtimoiy institut sifatida talqin qilinadi. “Ayollarning boshqaruv jarayonlarida ishtirok etishi ijtimoiy muvozanat, tenglik va adolat tamoyillarini ta‘minlashga xizmat qiladi. Falsafiy nuqtai nazardan, ayol rahbarlarda mas‘uliyat, bag‘rikenglik, ijtimoiy hamdardlik va insonparvarlik kabi qadriyatlar ustuvor

“Xotin-qizlar ilmda: tiklanish, yuksalish va taraqqiyot sari qadamlar” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materillari to‘plami. NamDPI – 2026-yil, 11-fevral

bo‘lib, ular boshqaruv qarorlarining ijtimoiy yo‘naltirilganligini ta‘minlaydi.”⁴ “Gender tengligi va davlat siyosatini davlat boshqaruvida gender tengligini ta‘minlash demokratik jamiyat taraqqiyotining asosiy shartlaridan biri hisoblanadi. Yangi O‘zbekistonda qabul qilingan qonunlar va davlat dasturlari ayollarning rahbarlik lavozimlaridagi ishtirokini kengaytirishga qaratilgan. Bu jarayon ijtimoiy falsafada inson qadri, teng imkoniyatlar va ijtimoiy adolat g‘oyalari bilan uyg‘unlikda amalga oshirilmoqda.”⁵

Ayol rahbarlar faoliyatining ijtimoiy ahamiyati shundaki ayol rahbarlar davlat boshqaruvida ijtimoiy muammolarga nisbatan yuqori sezgirlik, muloqot madaniyati va jamoatchilik bilan hamkorlikka tayangan faoliyat yuritadi. Bu holat fuqarolik jamiyati institutlarining rivojlanishiga va aholining davlat organlariga bo‘lgan ishonchini mustahkamlashga xizmat qiladi. “Ijtimoiy-falsafiy jihatdan, ayol rahbarlar jamiyatda barqaror taraqqiyotni ta‘minlovchi muhim ijtimoiy sub’ekt sifatida namoyon bo‘ladi. Ijtimoiy falsafada davlat boshqaruvi jamiyat hayotini tartibga soluvchi, ijtimoiy manfaatlarni muvofiqlashtiruvchi va barqaror taraqqiyotni ta‘minlovchi muhim ijtimoiy institut sifatida talqin qilinadi. Mazkur tizimda ayollarning ishtiroki ijtimoiy sub’ekt sifatida insonning jamiyatdagi roli, qadri va imkoniyatlarini kengaytirish bilan bog‘liq murakkab ijtimoiy-falsafiy jarayon hisoblanadi.”⁶ Ayol rahbarlarning boshqaruv faoliyati jamiyatda ijtimoiy adolat va tenglik tamoyillarining amaliy ifodasi sifatida namoyon bo‘ladi.

Falsafiy nuqtai nazardan, ayol rahbarlik fenomeni jamiyatda insonparvarlik, bag‘rikenglik va ijtimoiy hamdardlik kabi qadriyatlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Ayollarning boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonida ijtimoiy oqibatlarga nisbatan mas‘uliyatli yondashuvi davlat siyosatining inson manfaatlariga yo‘naltirilganligini ta‘minlaydi. Bu esa ijtimoiy barqarorlik va jamiyat a‘zolari o‘rtasidagi o‘zaro ishonchni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Davlat boshqaruvida gender tengligini ta‘minlash zamonaviy demokratik jamiyat taraqqiyotining asosiy mezonlaridan biri hisoblanadi. Gender tengligi faqat ayollar huquqlarini himoya qilish bilan cheklanmay, balki jamiyatning barcha a‘zolari uchun teng imkoniyatlar yaratishni nazarda tutadi. Ijtimoiy falsafada mazkur tamoyil inson qadri, ijtimoiy adolat va tenglik g‘oyalari bilan uzviy bog‘liq holda talqin qilinadi.

Yangi O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida ayollarning davlat boshqaruvidagi ishtirokini oshirishga qaratilgan qonunchilik va institutsional mexanizmlar shakllantirilmoqda. Bu jarayon jamiyatda ijtimoiy rollarni qayta ko‘rib chiqish, an‘anaviy stereotiplarni bartaraf etish hamda ayollarning ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qiladi. Falsafiy jihatdan, mazkur holat ijtimoiy ongning yangilanishi va jamiyatda gender madaniyatining rivojlanishini anglatadi.

Ayol rahbar shaxsiyati ijtimoiy falsafada ijtimoiy sub’ekt sifatida qaraladi. U nafaqat boshqaruv funksiyalarini amalga oshiradi, balki jamiyatda ijtimoiy qadriyatlar tashuvchisi sifatida ham muhim rol o‘ynaydi. Ayol rahbarlarda muloqot madaniyati, jamoaviy fikrlash, ijtimoiy

⁴ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni. – T. , 2022.

⁵ Mirziyoyev Sh. M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. — T. : O‘zbekiston, 2021.

⁶ Abdullaeva M. Gender tengligi va ijtimoiy taraqqiyot masalalari. — T. : Fan, 2020.

“Xotin-qizlar ilmda: tiklanish, yuksalish va taraqqiyot sari qadamlar” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materillari to‘plami. NamDPI – 2026-yil, 11-fevral

mas’uliyat va ma’naviy barkamollik kabi sifatlar ustuvor bo‘lib, bu holat boshqaruv qarorlarining ijtimoiy samaradorligini oshiradi.

Ijtimoiy-falsafiy tahlillar shuni ko‘rsatadiki, ayol rahbarlar faoliyatida ijtimoiy muammolarga nisbatan kompleks yondashuv ustuvor bo‘ladi. Ular ta’lim, sog‘liqni saqlash, ijtimoiy himoya va ma’naviy-ma’rifiy sohalarda inson manfaatlarini birinchi o‘ringa qo‘yadi. Bu esa davlat boshqaruvida ijtimoiy yo‘naltirilgan siyosatni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

Fuqarolik jamiyati institutlarining rivojlanishi davlat va jamiyat o‘rtasidagi o‘zaro hamkorlik darajasi bilan bevosita bog‘liq. Ayol rahbarlar mazkur jarayonda jamoat tashkilotlari, fuqarolar yig‘inlari va nodavlat institutlar bilan samarali muloqot o‘rnatishda muhim rol o‘ynaydi. Ularning ijtimoiy faolligi fuqarolarning davlat boshqaruvida ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Ijtimoiy falsafa nuqtai nazaridan, ayol rahbarlarning fuqarolik jamiyati rivojidagi ishtiroki ijtimoiy sheriklik va ijtimoiy mas’uliyat g‘oyalarning amalda ro‘yobga chiqishini anglatadi. Bu jarayon jamiyatda ochiqlik, shaffoflik va ijtimoiy nazorat mexanizmlarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasida inson kapitali va ijtimoiy faollikka alohida e’tibor qaratilmoqda. Ayollarning davlat boshqaruvidagi ishtiroki mazkur strategiyaning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Bu holat jamiyatda innovatsion tafakkur, ijtimoiy mas’uliyat va barqaror rivojlanish tamoyillarini qaror toptirishga xizmat qiladi.

Falsafiy jihatdan, ayol rahbarlar faoliyati davlat boshqaruvida an’anaviy ma’muriy yondashuvlardan insonparvar va ijtimoiy yo‘naltirilgan boshqaruv modellariga o‘tish jarayonini tezlashtiradi. Bu esa jamiyatning ma’naviy va ijtimoiy salohiyatini yuksaltirishga xizmat qiladi.

Davlat boshqaruvida ayollar ishtirokining ijtimoiy-falsafiy asoslari ijtimoiy adolat, insonparvarlik va demokratik qadriyatlar tizimi bilan chambarchas bog‘liq. Yangi O‘zbekiston sharoitida ayol rahbarlarning faolligi jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida namoyon bo‘lmoqda. Ularning boshqaruv jarayonlaridagi ishtiroki jamiyatning ijtimoiy va ma’naviy salohiyatini yuksaltirishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, davlat boshqaruvida ayollar ishtirokini kengaytirish zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim ijtimoiy-falsafiy shartlaridan biri hisoblanadi. Ayol rahbarlarning boshqaruv tizimida faol ishtirok etishi jamiyatda ijtimoiy adolat, teng imkoniyatlar va insonparvarlik tamoyillarining amaliy ifodasi sifatida namoyon bo‘ladi. Bu jarayon faqat gender muvozanatini ta’minlash bilan cheklanib qolmay, balki davlat boshqaruvining sifat jihatdan yangi bosqichga ko‘tarilishiga xizmat qiladi.

Ijtimoiy-falsafiy tahlillar shuni tasdiqlaydiki, ayol rahbarlar faoliyatida ijtimoiy mas’uliyat, muloqot madaniyati, jamoatchilik manfaatlariga yo‘naltirilgan qarorlar qabul qilishga intilish kabi xususiyatlar ustuvor ahamiyat kasb etadi. Mazkur sifatlar davlat va jamiyat o‘rtasida o‘zaro ishonchni mustahkamlash, fuqarolik jamiyati institutlarini rivojlantirish hamda ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Yangi O‘zbekiston sharoitida davlat siyosatida ayollarning rahbarlik lavozimlaridagi ishtirokini oshirishga qaratilgan islohotlar ijtimoiy adolat va inson qadrini ulug‘lash g‘oyalarga tayanadi. Bu esa davlat boshqaruvida gender tengligi tamoyilining faqat huquqiy me’yor sifatida emas, balki ijtimoiy-falsafiy qadriyat sifatida qaror topayotganini ko‘rsatadi. Ayollarning

“Xotin-qizlar ilmda: tiklanish, yuksalish va taraqqiyot sari qadamlar” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materillari to‘plami. NamDPI – 2026-yil, 11-fevral

boshqaruvdagi ishtiroki jamiyatda innovatsion tafakkur, ijtimoiy hamjihatlik va barqaror taraqqiyot uchun mustahkam zamin yaratadi.

Shu bilan birga, davlat boshqaruvida ayollar ishtirokini yanada samarali tashkil etish uchun ta’lim, kadrlar tayyorlash va ma’naviy-ma’rifiy ishlar tizimini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayol rahbarlarning kasbiy va intellektual salohiyatini oshirish, ularning falsafiy tafakkuri va strategik fikrlash qobiliyatini rivojlantirish davlat boshqaruvining sifatini oshirishga xizmat qiladi. Bu jarayon ijtimoiy falsafada inson kapitali va ijtimoiy sub’ektlik konsepsiyalari bilan uzviy bog‘liqdir.

Xulosa sifatida ta’kidlash mumkinki, davlat boshqaruvida ayollar ishtirokining ijtimoiy-falsafiy asoslari jamiyatning demokratik rivoji, ma’naviy yuksalishi va ijtimoiy barqarorligini ta’minlashda muhim o‘rin tutadi. Yangi O‘zbekiston sharoitida ayol rahbarlarning faolligi nafaqat davlat boshqaruvi tizimini modernizatsiya qilishga, balki jamiyatda ijtimoiy ong va qadriyatlar tizimining yangilanishiga ham kuchli ta’sir ko‘rsatmoqda. Mazkur yo‘nalishdagi tadqiqotlar kelgusida ham ijtimoiy falsafa fanining dolzarb ilmiy masalalaridan biri sifatida o‘z ahamiyatini saqlab qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — T. : O‘zbekiston, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni. — T. , 2022.
3. Mirziyoyev Sh. M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. — T. : O‘zbekiston, 2021.
4. Abdullaeva M. Gender tengligi va ijtimoiy taraqqiyot masalalari. — T. : Fan, 2020.
5. Rahimov Q. Ijtimoiy falsafa: nazariya va amaliyot. — T. : Universitet, 2019.
6. Saidov A. Inson huquqlari va demokratik jamiyat. — T. : Adolat, 2018.
7. Qodirova D. Ayollar va davlat boshqaruvi: ijtimoiy tahlil. — T. : Falsafa va huquq, 2021.
8. Giddens E. Sotsiologiya. — M. : Nauka, 2017.
9. Xabermas Yu. Falsafiy diskurs va jamiyat. — M. : Ves mir, 2016.
10. Bekmurodov M. Fuqarolik jamiyati nazariyasi. — T. : Akademiya, 2020.
11. Norboeva S. Ayol rahbarlik madaniyatining ijtimoiy asoslari // Ijtimoiy fanlar jurnali. — 2022. — №3.
12. UNDP. Gender Equality and Governance. — New York, 2020.
13. World Bank. Women, Business and the Law. — Washington, 2021.
15. Oakley A. Gender and Society. — London: Routledge, 2019.
16. Phillips A. Democracy and Gender Equality. — Oxford University Press, 2018